

"...

I- İPTAL VE YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİNİN GEREKÇESİ

2.9.2004 günlü dava dilekçesinin gerekçe bölümü şöyledir:

"III. GEREKÇE

1) 30.06.2004 tarih ve 5204 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ve Devlet Memurları Kanununda değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanunun 1 inci maddesinin Anayasaya Aykırılığı

a- 5204 sayılı Kanunun 1 inci maddesinin tüm fıkraları, öğretmenlik mesleğinin "kariyer basamakları"na ilişkin düzenlemeler olup bu madde hükmü; kazanılmış hakları ortadan kaldırdığından Anayasanın 2 nci maddesine, Türkiye'nin uluslararası sözleşme ile üstlendiği yükümlülüğüne ters düştüğünden Anayasanın 90 ıncı maddesine aykırıdır.

5 Ekim 1966 ILO-UNESCO Ortak Belgesi'nde, "Öğretmenlerin Statüsüne İlişkin Tavsiye Kararı"nın yer almasıyla öğretmenlerin toplumsal statüsüyle ilişkili olarak önemli bir adım atılmış ve kararın alındığı gün olan 5 Ekim, o tarihten bu yana bütün dünya öğretmenlerinin ortak günü ilan edilmiştir.

Türkiye'nin de imzaladığı ILO-UNESCO Ortak Belgesi, 146 maddeden oluşmaktadır. Bu belge; öğretmenlerin salt okul içinde değil toplum içinde de yerine getirdikleri işlevlerin taşıdığı önemi uluslararası düzeyde belgeleyen, öğretmenlerin tüm sorunlarını ele alan ve durumlarını tüm ayrıntıları ile düzenleyen bir belgedir. Öğretmenlerin Statüsü Tavsiyesinin benimsenen ortak ilkelerinde; öğretmenliğin uzmanlık isteyen bir meslek olduğu, öğretmen adaylarının yetenekli kişilerden seçilmiş olması gerektiği, öğretmen adaylarının özendirilmesi nitelikli, uygulamalı iyi bir eğitimden geçirilmesi, öğretmenlerin sürekli meslek içi eğitimden geçirilmesi, öğretmenlerin toplu sözleşmeli yaptırımlı sendika hakkına kavuşması, eğitim örgütleri aracılığıyla eğitim işlerinde ve eğitim yönetiminde söz sahibi olması ve öğretmen örgütlerinin dünya öğretmen örgütleriyle dayanışma içinde olmasının sağlanması gerekli olduğu vurgulanmıştır.

UNESCO'nun 1996 yılında yapmış olduğu "Öğretmen Eğitimi Konferansı"nda da öğretmenlerin değişen koşullarla karşı karşıya kaldıkları sorunların çözümü ve alınacak önerilerin neler olacağına ilişkin temel olgulara işaret edilmiştir. UNESCO'nun bu toplantısında eğitimsel değişikliklerin öğretmenlere yeni yükler getirdiği kabul edilerek ve bu değişikliklere uyum sağlayabilmek için yeni yaklaşım tarzına gerek duyulduğunu belirtmektedir. Bu yeni yaklaşım kendi içinde üç temel ilkeyi barındırmaktadır.

Konferansta kabul edilen diğer ilkeleri destekleyici üçüncü ilke; öğretmenlerin toplumdan uzak bireyler olmadıkları için onları kurumlar ve ekip çalışmasının bir üyesi olarak çalışacak uzmanlar olarak görmek gerektiğidir. (The forty-fifth Session of International Conference on Education, Educational Innovation, December, Number:89, Paris, 1996, s.1).

Yukarıda açıklanan Türkiye'nin de imzaladığı ILO-UNESCO Ortak Belgesinde kabul edilen tavsiye kararı ile uluslararası konferanslar da kabul edilen ilkeler doğrultusunda, 14.06.1973 tarih ve 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda, öğretmenliğin özel bir uzmanlık mesleği olduğunu önceden kurallaştırmıştır. Bu Kanunun 43 üncü maddesinde

öğretmenlik, "...Devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir uzmanlık mesleği..." olarak tanımlanmıştır. Yine devlet, öğretmenliğin gerektirdiği nitelikleri taşıdıklarını (eğitim ve öğretim alanında uzmanlık düzeyinde yetiştirildiklerini) saptadıklarını öğretmen olarak atamıştır. Bu duruma göre, şu anda görevde bulunan tüm öğretmenlerin "uzman" olduklarının kabul edilmesinde yasal zorunluluk vardır. Bunun anlamı, "uzman"lığın, tüm öğretmenler için "kazanılmış hak" olmasıdır.

Öğretmenliği derecelendiren 5204 sayılı Kanunun 1 inci maddesi ile yapılan düzenleme, "kazanılmış haklar"ın ortadan kaldırılması sonucunu da beraberinde getirmektedir. 5204 sayılı Kanunun iptali istenen 1 inci maddesinin son fıkrasında; toplam serbest öğretmen kadro sayısı içinde, uzman öğretmen oranı %20 olarak belirlenmiş olduğundan "uzmanlık" unvanı, öğretmenlerin %20'lik bölümü üzerinde bırakılmış, %80'inden ise geri alınmış olmaktadır. Böyle bir hükmün Anayasanın 2 nci maddesinde yer alan "hukuk devleti" ilkesi ile bağdaştırılması mümkün değildir. Çünkü bir hukuk devletinde kazanılmış haklara da saygı duyulması esastır.

Anayasa Mahkemesinin 18.07.1995 tarihli ve E.1994/91, K.1995/34 sayılı kararında,

"Hukuk devleti, bütün işlem ve eylemlerinin hukuk kurallarına uygunluğunu başlıca geçerlik koşulu sayan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurmayı amaçlayan ve bunu geliştirerek sürdüren, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasaya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, insan haklarına saygı duyarak bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, Anayasa ve hukuk kurallarına bağlılığa özen gösteren, yargı denetimine açık olan, yasaların üstünde yasakoyucunun da uymak zorunda olduğu temel hukuk ilkeleri ile Anayasanın bulunduğu bilinci olan devlettir. Devletin tüm işlem ve eylemlerinin hukuk kurallarına uygun olması anlayışı, kazanılmış haklara saygı duyulmasını da içermektedir. Ancak kazanılmış bir haktan sözedilebilmesi için bu hakkın yeni yasadaki önce yürürlükte olan kurallara göre tüm sonuçlarıyla eylemli biçimde elde edilmiş olması gerekir"

denilmiştir. 14.06.1973 tarih ve 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun 43 üncü maddesinde, öğretmenliğin özel bir uzmanlık mesleği olduğu önceden kurallaştırmış olduğundan 5204 sayılı Yasadan önce öğretmenler için "uzmanlık hakkı" tüm sonuçlarıyla eylemli bir biçimde elde edilmiştir.

Diğer taraftan, Türkiye'nin de imzaladığı 5 Ekim 1966 ILO-UNESCO Ortak Belgesi olan "Öğretmenlerin Statüsüne İlişkin Tavsiye Kararı"nda, öğretmenliğin uzmanlık isteyen bir meslek olduğu belirtilmiş olduğundan Türkiye bu konuda, uluslararası yükümlülük altına girmiştir. Çünkü, Uluslararası Çalışma Örgütü (İLO) Anayasasının 19 uncu maddesinin "Tavsiye Kararları Açısından Üye Ülkelerin Yükümlülükleri" başlığını taşıyan 6 ncı fıkrasının (b) bendinde; tavsiye kararı söz konusu olduğunda, "Üye ülkelerden her biri Konferans oturumunun kapanışından itibaren en fazla bir yıllık süre içerisinde veya istisnai koşullar nedeniyle bir yıllık süre içerisinde yapma olanağı olmadığı takdirde, mümkün olan en yakın sürede ve Konferans oturumunun kapanışından itibaren 18 ayı geçmeyecek şekilde Tavsiye Kararı'nı mevzuat haline getirmek veya başka türlü önlem almak üzere bu husustaki yetkili makam veya makamlara sunmayı üstlenir " ifadesi yer almaktadır. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun 43 üncü maddesindeki, öğretmenliğin özel bir uzmanlık mesleği olduğuna ilişkin hüküm de Türkiye'nin üstlendiği söz konusu yükümlülüğünün bir gereğidir.

Anayasanın 90 ıncı maddesinde, "...usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir" denildikten sonra, bunların Anayasaya aykırılığının iddia edilemeyeceği bildirilmiştir.

Anayasadaki bu düzenleme, kurallar hiyerarşisinde andlaşmaların ulusal yasalardan daha üstün olduğu görüşüne dayanak oluşturmuştur.

Anayasaya aykırılığı ileri sürülemediği için, uluslararası andlaşmalar ulusal yasaların üstünde ve Anayasal normlara yakın konumda görülmüştür. Bu düşünce, uluslararası andlaşmalardan doğan yükümlülöklere de Anayasal bir üstünlük tanındığının öne sürölmesine yol açmış ve bu üstünlük, "ahde vefa" ilkesinin bir gereğı olarak tanımlanmıştır.

b- 5204 sayılı Kanunun 1 inci maddesinin altıncı fıkrası hükmü, Anayasanın 128 inci maddesine de aykırıdır.

Anayasanın 128 inci maddesinin ikinci fıkrasında, "Memurların ve diğör kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlölükleri, aylık ve ödenekleri ve diğör özlük işleri kanunla düzenlenir." hükmü yer almaktadır

Söz konusu 6 ncı fıkrada.

"Öğretmenlik kariyer basamaklarında yükseleceklerin gireceğı sınav, sınava katılacaklarda aranacak en az çalışma süresi, hizmet içi eğitim veya lisansüstü eğitim nitelikleri, her bir değörlendirme ölçütüne ilişkin hususlar ve puan değörleri, alanında ya da eğitim bilimleri alanında tezli yüksek lisans veya doktora öğrenimini tamamlamış olanlardan uzman öğretmenlik veya başöğörlmenlik için aranacak kıdem, hizmet içi eğitim, etkinlikler (bilimsel, kültürel, sanatsal ve sportif çalışmalar) ve sicil (iş başarımı) şartları ve puan değörleri, branşlar temelindeki uzman öğretmenlik ve başöğörlmenlik sayıları, yükselmeye ilişkin usul ve esaslar ile diğör hususlar Maliye Bakanlığı ve Devlet Personel Başkanlığının uygun görüşleri alınarak Millî Eğitim Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir"

denilmiştir. Yönetmelikle yapılması öngörölen bu düzenlemeler, tümöyle, Anayasanın yukarıda sözü edilen kuralının yasayla düzenlenmesini zorunlu kıldığı "memurların ve diğör kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlölükleri, aylık ve ödenekleri ve diğör özlük işleri..." kapsamındadır. Zira, yasayla düzenlenmesi gereken ve kamu personeli için güvence olan konular sınırlayıcı değildir. Nitelik, atanma, görev ve yetki, hak ve yükümlölük, aylık ve ödeneğö yer verildikten sonra, bunlara benzeyen ama bunlar dışında kalan konular "diğör özlük işleri"dir. Anayasada yasayla düzenlenmesi açıkça belirtilen alanların yönetmelikle düzenlenmesi olanaksız olduğundan mezkur 6 ncı fıkra hükmü Anayasanın 128 inci maddesi hükmüne aykırıdır.

Bir yasa kuralının Anayasanın herhangi bir kuralına aykırılığının tespiti onun kendiliğinden Anayasanın 11 inci maddesine de aykırılığı sonucunu doğuracaktır. (Anayasa Mahkemesinin 03.06.1988 tarih ve E.1987/28, K.1988/ 16 sayılı kararı, AMKD., sa.24, shf. 225).

Yukarıda açıklanan nedenlerle, 30.06.2004 tarih ve 5204 sayılı Kanunun birinci maddesinin öğretmenlik mesleğinin "kariyer basamakları"na ilişkin düzenlemeleri içöeren tüm fıkraları; Anayasanın 2 nci, 11 inci ve 90 ıncı maddelerine ve ayrıca bu maddenin 6 ıncı fıkrası Anayasanın 128 inci maddesine aykırı olduğundan söz konusu maddenin iptali gerekmektedir.

2) 30.06.2004 tarih ve 5204 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ve Devlet Memurları Kanununda değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanunun ikinci maddesinin Anayasaya Aykırılığı

5204 sayılı Kanunun iptali istenen ikinci maddesi hükmü ile yine öğretmenlik mesleğinin kariyer basamaklarına ayrılışı esas alınarak en yüksek Devlet memuru aylığının uzman öğretmenlere %20'sinin, başöğretmenlere ise %40'ını aşmayacak şekilde ilave "Eğitim, Öğretim Tazminatı" verilmesi öngörülmektedir. Bu madde de, öğretmenlik mesleğinin kariyer basamaklarına ayrılması esas alınmış olduğundan öğretmenliğin özel bir uzmanlık mesleği olduğu hususundaki kazanılmış haklar ihlal edildiğinden bu hüküm de Anayasanın 2 nci maddesindeki "hukuk devleti" ilkesi ile bağdaşmamaktadır.

Diğer taraftan öğretmenler arasında farklı ücret politikası uygulamak; eşit işe eşit ücret ilkesinin ortadan kaldırılması anlamına geleceğinden Anayasanın 10 uncu maddesinde ifade edilen "kanun önünde eşitlik" ilkesine aykırı düşecektir. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun 43 üncü maddesine göre özel bir uzmanlık mesleğinin mensubu olan öğretmenler, aynı hukuki statü içerisinde özdeş durumda bulunan kişilerdir. Aynı durumda bulunan kişilerin yasanın öngördüğü haklardan aynı esaslara göre yararlanmaları eşitlik ilkesinin gereğidir.

Bir yasa kuralının Anayasanın herhangi bir kuralına aykırılığının tespiti onun kendiliğinden Anayasanın 11 inci maddesine de aykırılığı sonucunu doğuracaktır. (Anayasa Mahkemesinin 03.06.1988 tarih ve E.1987/28, K.1988/ 16 sayılı kararı, AMKD., sa.24, shf. 225).

Açıklanan nedenlerle 5204 sayılı Kanunun 2 nci maddesi, Anayasanın 2 nci, 10 uncu ve 11 inci maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekmektedir.

IV. YÜRÜRLÜĞÜ DURDURMA İSTEMİNİN GEREKÇESİ

30.06.2004 tarih ve 5204 sayılı Kanunun 1 ve 2 nci maddeleri ile, Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ve Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) nun ortaklaşa hazırladıkları "Öğretmenlerin Statüsü Tavsiyesi" kararları dikkate alınıp değerlendirilmeden yapılan düzenleme; kazanılmış hakları ortadan kaldırdığı gibi çalışma barışını bozacak, öğretmenler arasındaki mesleki dayanışmayı ve paylaşmayı ortadan kaldıracak, öğretmenleri yarıya sokacak, güven ilişkisini zedeleyecek özellikler taşımaktadır. Yine yapılan bu düzenleme sonucu; öğretmenlerin, öğrenci ve veliler tarafından kariyer basamaklarına göre değerlendirilmeleri yolu açılmış olacağından öğretmenlik mesleğinin ve öğretmenin saygınlığı büyük ölçüde zedelenebilecek, öğretmenler psikolojik çöküntü yaşayabileceklerdir. Bu nedenle 5204 sayılı Kanunun iptali istenen 1 inci ve 2 nci maddelerinin uygulanması halinde giderilmesi güç yada olanaksız zarar ve durumlar doğabilecektir. Bu nedenle yürürlüğün durdurulması da istenerek Anayasa Mahkemesi'ne iptal davası açılmıştır.

V. SONUÇ VE İSTEM

Yukarıda açıklanan gerekçelerle;

1) 30.06.2004 tarih ve 5204 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ve Devlet Memurları Kanununda değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanunun birinci maddesinin tüm fıkraları Anayasanın 2 inci, 11 inci ve 90 ıncı maddelerine ve 6 ncı fıkrası ayrıca Anayasanın 128 inci maddesine aykırı olduğundan birinci maddenin iptaline,

Esas Sayısı : 2004/83
Karar Sayısı : 2008/107

2) 30.06.2004 tarih ve 5204 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ve Devlet Memurları Kanununda değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanunun ikinci maddesi, Anayasanın 2 nci, 10 uncu ve 11 inci maddelerine aykırı olduğundan iptaline,

ve uygulanmaları halinde giderilmesi olanaksız zarar ve durumlar doğacağı için, iptal davası sonuçlanıncaya kadar yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesine ilişkin istemimizi saygı ile arz ederiz.""